

Särskolans rikskonferens 2018

Nyheter om gymnasiesärskolan mm

Bengt Weidow

Undervisningsråd

Skolverket

Disposition

1. Jämställdhetsuppdraget 2018
2. Etablering för elever med funktionsnedsättning
3. Revidering av allmänna råd för mottagande i särskolan
4. Proposition 2017/18:183
5. Rapport om samläsning
6. Reformen 2013 och styrdokumentet
7. Från skola till arbetsliv – praktiska tips för att hitta bra arbetsplatser
8. APL-periodernas utformning och planering för att ge bästa effekt
9. Gymnasiesärskolearbetet

Jämställdhetsuppdraget 2018

Statens skolverk ska föreslå ändringar i läroplanerna för gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen för att förtydliga skolans uppdrag att motverka traditionella könsmönster, att gestalta och förmedla värden som jämställdhet mellan kvinnor och män samt att aktivt och medvetet främja deras lika rättigheter och möjligheter.

Uppdraget ska genomföras med utgångspunkt i Skolverkets redovisning av ett regeringsuppdrag om att föreslå ändringar i läroplaner (U2017/00412/S) och med hänsyn till de olika skolformernas karaktär.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 14 december 2018.

Skolverket

Regeringsuppdrag etablering för elever med funktionsnedsättning

Statens skolverk ska, i samråd med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Myndigheten för delaktighet, ta fram och genomföra en informations- och fortbildningssatsning med fokus på att minska de etableringssvårigheter som unga med intellektuell funktionsnedsättning möter på arbetsmarknaden samt på det stöd från olika myndigheter som dessa ungdomar kan få. Insatsen bör riktas mot huvudmän, rektorer, studie- och yrkesvägledare samt annan berörd personal i gymnasiesärskolan, däribland yrkeslärare. Särskilt fokus bör läggas på hur kontakter med arbetslivet kan knytas genom det arbetsplatsförlagda lärandet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 28 maj 2021.

Regeringsuppdrag revidera allmänna råd för mottagande i grundskola och gymnasieskola

Statens skolverk ska revidera allmänna råd för mottagande i grundskolan och gymnasieskolan genom att inkludera urval till gymnasieskolans nationella program. Uppdraget ska redovisas till regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 15 december 2018.

Varför ska revideringen göras?

Regeringen avser att i förordning reglera på vilka grunder urval ska göras om antalet platser på ett nationellt program är färre än antalet sökande. Vi delar bedömningen som kommer till uttryck i flera av remissvaren att det krävs tydliga anvisningar kring hur bestämmelsen ska tillämpas för att motverka en situation med så skilda tolkningar som idag. **Därför avser vi att senare också ge Statens skolverk i uppdrag att utarbeta allmänna råd kring urval till gymnasiesärskolans nationella program.** För fristående gymnasieskolor föreslås ingen förändring. Om det inte finns plats för alls sökande till en utbildning ska urvalet göras på de grunder som Statens skolinspektion bestämmer.
(prop. 2011/12:50 11.3 s. 85)

Gymnasieförordningen

11 § De sökande tas emot i början på utbildningen på ett nationellt program eller till en sådan särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar det första läsåret. Om antalet platser är färre än antalet sökande som ska tas emot i första respektive andra hand, ska ett urval göras. Urval, antagning och övrig fördelning av platser ska göras sakligt och opartiskt. Förordning (2012:402).

12 § Om antalet platser på ett nationellt program som anordnas av en offentlig huvudman är färre än antalet sökande, ska företräde ges till dem som har störst behov av utbildningen. Förordning (2012:402).

Prop. 2017/18:183

- Stöd i form av extra anpassningar och särskilt stöd ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet.
- Det ska framgå av skollagen att det ska finnas kravnivåer för de ämnesområden som ingår i de individuella programmen i gymnasiesärskolan.
- stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen ska ges även när det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kravnivåer som gäller för ett ämnesområde.
- Varje elev i gymnasiesärskolan ska ha en mentor
- En överlämning ska göras när det behövs för att underlätta övergången för eleven

Samläsning mellan gymnasiesärskola och gymnasieskola

Samläsning kan ske genom att:

- Elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan undervisas tillsammans i kurser utifrån gymnasieskolans ämnesplan
- Elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan undervisas tillsammans men följer olika ämnesplaner.

Rapport om samläsning

Rapport om samläsning:

I mötet mellan gymnasiesärskola och gymnasieskola

www.skolverket.se/samlasning

Skolverket

Eleverna vill vara med

Vi är i vår lilla grupp, vi jobbar inte med de andra. Och det utvecklar inte mig som människa, utan det gör ju så att jag står still.”

Elev

Skolverket

Förväntningar

”Det var väl ingen som trodde att den här eleven skulle kunna gå på fordonsprogrammet.”

Huvudman

Skolverket

Eleverna vill ha mer utmaningar

”Att gå gymnasiesärskola kan också betyda att man har förmågor på gymnasienivå någonstans.”

Lärare

Skolverket

Social delaktighet

”Jag tror att ju mer de får vara, ju mer kommer de in.”

Lärare

Skolverket

Förbereder ett arbetsliv

”Varför ska man då inte kunna närma sig varandra i själva utbildningen om man sen ska finnas på samma arbetsplats?”

Rektor

Skolverket

Rektorns roll

”Har du en skolledning som är positiv och sprider goda vibbar så är det betydligt lättare också för det sprids ner till lärarna.”

Lärare

Skolverket

Lärarnas inställning

”Däremot så var det väl en rädsla ... en lärare här, som sa det, att ”det känns skitjobbigt”, ”fasiken alltså, särskoleelever”, ”jag vet inte, hur ska man göra.”

Lärare

Skolverket

De tveksamma – de övertygande

”Kan man inte göra så att man utmanar dem i den trygga miljön tillsammans med sina likvärdiga klasskompisar.”

Lärare

”Det finns ju bara fördelar, jag kan inte se någon negativ sak över huvud taget.”

Lärare

Skolverket

Gymnasieskolan är norm

”Ett tag så nämnde de aldrig ens särskolan när vi hade informationsgrejer. Det får vi kämpa hela, hela tiden med.”

Lärare

Skolverket

Värdegrund

”Ja, det är bra för ungarna på övriga gymnasiet och de är bra för dem som är på särskolan, att man vistas i samma lokaler och ser att det kanske inte är så konstigt.”

Lärare

Skolverket

Framgångsfaktor 1: fysisk och organisatorisk närhet

- Lärarna delar arbetsrum
- Gemensam rektor
- Lärarna undervisar i båda skolformerna

Framgångsfaktor 2: etablerat i organisationen

- Lärare har ansvar
- Riskerar inte att upphöra
- Måste inte förhandla

Framgångsfaktor 3: i gymnasiesärskolans yrkesämnen

- Lättare socialt
- Matchar elevernas styrkor
- Yrkeslärarna är vana

Slutsatser

- Positiva erfarenheter
- Skolans förutsättningar avgör
- Kräver en inkluderande organisation
- Inkluderande miljö förbereder för ett arbetsliv

Gymnasiesärskola 2013

Reformens syfte

- hög kvalitet
- flexibilitet
- samverkan
- harmonisering
- tydlig struktur
- bättre förberedelse

Från skola till arbetsliv

Ur gymnasiesärskolans läroplan:

”Det är skolans ansvar att varje elev i gymnasiesärskolan ges möjlighet till förberedelse för etablering på arbetsmarknaden.”

Från skola till arbetsliv

Prioriteringar för skola vid val av utbildningar:

1. Arbetsmarknaden inom skolans upptagningsområde – elevernas möjligheter att få arbete
2. Möjligheterna för arbetsplatsförlagt lärande (apl)
3. Skolans personella och materiella resurser

Från skola till arbetsliv

Erbjud program som leder till arbete

Statistik

Läsår	År 1	År 2	År 3	År 4
2016/17	1 553	1 448	1 461	1 458
Nationella program därav	901	836	794	763
Administration, handel och varuhantering (AHADM)	145	140	144	117
Estetiska verksamheter (EVEST)	77	81	83	76
Fastighet, anläggning och byggnation (FAFAS)	124	99	97	111
Fordonsvård och godshantering (FGFOR)	90	74	59	64
Hantverk och produktion (HPHAN)	50	26	38	46
Hotell, restaurang och bageri (HRHOT)	184	166	153	140
Hälsa, vård och omsorg (HOHAL)	96	98	81	73
Samhälle, natur och språk (SNSAM)	32	45	38	45
Skog, mark och djur (SKSKO)	103	107	101	91
Individuella program (IAIND)	652	612	667	695

Från skola till arbetsliv

Programmål:

”Utbildningen ska utveckla elevernas färdigheter i att utföra arbetsuppgifter inom programmets olika verksamheter, till exempel /.../”

Från skola till arbetsliv

Programmål på programmet för hälsa, vård och omsorg:

*”Utbildningen **ska utveckla** elevernas färdigheter i att utföra arbetsuppgifter inom programmets olika verksamheter, till exempel med hushållsarbete, lokalvård samt stöd i äldres vardag och utevistelse. Dessutom **ska** utbildningen **utveckla** elevernas kunskaper om människors hälsa, levnadsvanor och utveckling samt om olika former av hälsofrämjande arbete. Utbildningen **ska** också **utveckla** elevernas kunskaper om vård och omsorg”.*

Från skola till arbetsliv

Programfördjupningspaket skog

Arbetsuppgifterna: röjning och plantering

- *Marken och växternas biologi 100p*
 - *Röjmotorsåg 100p*
 - *Motorsåg 100p*
 - *Naturbruksteknik – specialområde 100p*
 - *Skogsbruk 1 100p*
 - *Skogsbruk 2 100p*
 - *Skogsbruk 3 100p*
 - *+ ytterligare kurser på sammanlagt 200p*
-

Från skola till arbetsliv

Programfördjupningspaket äldreomsorg

Arbetsuppgifterna: stöd i äldre personers vardag

- *Lokalvård 1 100p*
 - *Människokroppen 100p*
 - *Servering 1 100p*
 - *Vård och omsorg 2 100p*
 - *Vård och omsorg 3 100p*
 - *+ ytterligare kurser på sammanlagt 200p*
-

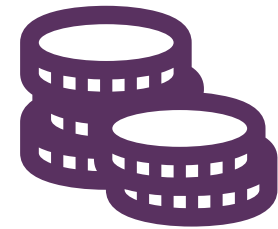
Från skola till arbetsliv

Ur gymnasiesärskolans program mål:

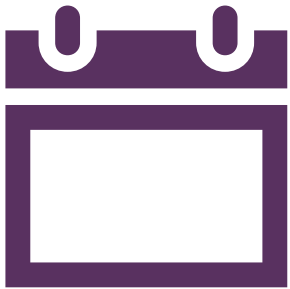
- Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i programmet. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar **yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt förstår yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen** på en arbetsplats.
- Program målet gäller för både skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Förutsättningar för apl

- Att sköta apl-verksamhet tar mycket tid.
- Det är viktigt att ha en stabil organisation.
- Apl ger möjlighet till yrkesmässig kompetensutveckling.

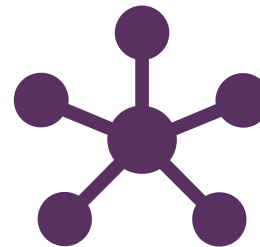
APL

- Eleven ska ha minst 22 veckor med APL
- Det arbetsplatsförlagda lärandet ska genomföras på en arbetsplats utanför skolan
- Arbetsplatsförlagt lärande är inte praktik eller daglig verksamhet

Hur finna rätt arbetsplats?

- Lokala programråd
- Samverkansorgan skola - arbetsliv
- Nätverk med arbetslivet
- Individens nätverk
- Kontakter
- Skolans huvudman

Hur kan APL-perioderna utformas och planeras tidsmässigt för att ge bästa effekt?

Försiktig och stegvis inskolning på arbetsplatser vilket påbörjas tidigt i utbildningen.

Gymnasiesärskolearbetet

I programmålen för programmen framgår följande mål för gymnasiesärskolearbetet:

- 1. ”Gymnasiesärskolearbetet ska visa att eleven är förberedd för ett yrkesområde som gäller för programmet. Det ska visa elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet.”**
- 2. Gymnasiesärskolearbetet ska utföras på ett sådant sätt att eleven så självständigt som möjligt eller tillsammans med en handledare planerar, genomför och utvärderar sin uppgift.**

Gymnasiesärskolearbetet

Exemplet "Lars"

Lars gymnasiesärskolearbete är inriktat mot **arbete med varuhantering inom dagligvaruhandeln** inom programmålen för programmet för administration, handel och varuhantering.

Exemplet "Lars"

Lars har fått i uppgift att i sitt gymnasiesärskolearbete **utföra olika arbetsuppgifter med varuhantering i en större livsmedelsbutik** under *fyra veckor*.

Exemplet "Lars"

Planering

Lars besöker arbetsplatsen vid fem tillfällen och lär känna personal och hur butiken är organiserad samt hur varorna är placerade på lagret. Han tar reda på hur datumstämplingen är utformad på olika varor och vad som menas med att varan är i gott skick och kan säljas. Lars lär sig också använda de redskap som förekommer dvs. kartongkniv, transportvagnar och kartongpress.

Exemplet "Lars"

Genomförande

Under fyra veckor utför Lars arbetsuppgifter med varuhantering i livsmedelsbutiken. Han hjälper till att ta emot transporter med varor och placerar med hjälp av lämpliga redskap varorna i butikens lager. En annan arbetsuppgift är att fylla på varor i butikens hyllor.

Exemplet "Lars"

Utvärdering

Varje vecka utvärderar Lars tillsammans med sin handledare resultatet av veckans arbete och reflekterar över eventuella problem. Utvärderingen omfattar Lars förmåga att välja och använda material och redskap samt hur han utfört de konkreta arbetsuppgifterna.

Exemplet "Lars"

Om bedömning i exemplet

Det är utifrån målen för gymnasiesärskolearbetet som *läraren med hjälp av medbedömaren* bedömer om Lars gymnasiesärskolearbete är godkänt eller inte. Utbildningens innehåll i form av *ämnen och kurser i programmets olika delar ska ha förberett Lars* för det arbete som utförs i gymnasiesärskolearbetet.

Gymnasiesärskolearbetet

För en elev med andra förutsättningar kan gymnasiesärskolearbetet, som är inriktat mot arbete med varuhantering inom dagligvaruhandeln, innehålla andra vanligt förekommande arbetsuppgifter. Det kan vara fler eller färre arbetsuppgifter och svårighetsgraden kan variera. De kunskapskrav som rör säkerhet och de som hänvisar till lagar, förordningar eller myndigheters föreskrifter ska dock alltid uppfyllas för att gymnasiesärskolearbetet ska godkännas.

Tack för uppmärksamheten